

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานวิจัยเรื่อง แผนการพัฒนาให้เป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืนโดยการสร้างคุณค่าตราแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการพัฒนาให้เป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืนโดยการสร้างคุณค่าตราแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) โดยโครงการวิจัยย่อย 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) และ/หรือสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus group) ร่วมกับการสังเกต (Observation) และโครงการวิจัยย่อย 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยย่อย 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group) หรือสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) โดยใช้วิธีวิจารณ์ญาณ (Judgmental sampling) และวิธีการสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snow ball sampling) ร่วมกับการสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้ทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวของแต่ละกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและเขาพระเนินทุ่ง (2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (3) ภาคชุมชน (4) นักท่องเที่ยว

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและเขาพระเนินทุ่ง จำนวน 20 คน (2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน (3) ภาคชุมชน จำนวน 5 คน (4) นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability) ได้แก่

3.1 วิธีการสุ่มแบบวิจารณ์ญาณ (Judgmental sampling) จากกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการให้ข้อมูล

3.2 วิธีการสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snow ball sampling) โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลแนะนำบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมที่จะให้ข้อมูลได้จนครบตามจำนวน 40 คน

โครงการวิจัยย่อย 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. **ประชากร (Population)** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนมีจำนวน 110,306 คน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2555)

2. **กลุ่มตัวอย่าง (Sample)** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 419 คน

3. **วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling method)** ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) (2) การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) (3) การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience sampling) จนกว่าจะได้ครบตามจำนวนรวม 419 คน

แผนงานวิจัย

เป็นการบูรณาการผลการวิจัยจากโครงการวิจัยย่อย 1 และโครงการวิจัยย่อย 2

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยย่อย 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ/หรือการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและเขาพระเนินท่ง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคชุมชน และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเชิงคุณภาพในเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2555 เนื่องจากเป็นช่วงเดือนผู้บริหารและเจ้าอุทยานอยู่ในสำนักงานมากที่สุดและมีภารกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวน้อยที่สุดจึงมีเวลาในการให้คำตอบกับนักวิจัยได้เพียงพอ

โครงการวิจัยย่อย 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปีงบประมาณ 2555 ในช่วงตุลาคม-มกราคม (ฤดูหนาว) จำนวน 41,256 คน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม (ฤดูร้อน) จำนวน 43,723 คน และในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน (ฤดูฝน) เป็นช่วงอุทยานฯ ปิดการท่องเที่ยวและพักอาศัยตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม-31 ตุลาคมของทุกปี จำนวน 25,327 คน (อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2546) ซึ่งนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาวเพราะในช่วงเวลานั้นมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากที่สุดและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ส่วนสาเหตุที่ไม่เก็บในช่วงฤดูฝนเพราะอุทยานฯ ปิด และไม่เก็บในฤดูร้อนเพราะมีอากาศร้อนมากมีนักท่องเที่ยวน้อยและนักท่องเที่ยวไม่นิยมท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลากลางวันบนเขาพระเนินจะมีอากาศร้อนมาก

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจึงเก็บแบบสอบถามเชิงปริมาณในเดือนพฤศจิกายน-มกราคม เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากที่สุดและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

แผนงานวิจัยหลัก

ในแผนงานวิจัยนี้จะบูรณาการผลการวิจัยของโครงการวิจัยย่อย 1 และโครงการวิจัยย่อย 2 แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ห่อีกครั้งหนึ่ง

3.3 เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แผนงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ

3.1.1 ประเด็นในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) และ/หรือการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group) ร่วมกับการสังเกต (Observation) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับโครงการวิจัยย่อย 1

3.1.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับโครงการวิจัยย่อย 2

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการวิจัยย่อย 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ ร่วมกับการสังเกต มาบันทึกรายละเอียดตามประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสรุปวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

โครงการวิจัยย่อย 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มนักท่องเที่ยวมาวิเคราะห์สถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 สถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis)

2.2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression)

2.3 สถิติการวิเคราะห์ค่าที (Independent sample t-test)

2.4 สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

แผนงานวิจัย

เป็นการบูรณาการโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพจากโครงการย่อยที่ 1 (เชิงคุณภาพ) และโครงการวิจัยย่อย 2 (เชิงปริมาณ) จากการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน แล้วนำมาสร้างเป็นแผนการพัฒนาให้เป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืนโดยการสร้างคุณค่าตราแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย ตามหัวข้อดังนี้

ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive summary)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational analysis)

1. การวิเคราะห์ทรัพยากร (Resource analysis)/ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources)

2. การวิเคราะห์ที่ตั้ง (Site analysis) และลักษณะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment)

3. ทรัพยากรชุมชน (Community resources) และทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural Resources)

4. บริการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก (Tourism services and facilities)

ส่วนที่ 3 การระบุส่วนตลาด/นักท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Identification of market/Tourists segments and activities)

ส่วนที่ 4 การระบุผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Identification of ecotourism products)

ส่วนที่ 5 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาคูณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติสู่การเป็นอุทยานแห่งชาติอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 6 วิเคราะห์ SWOT: แมทริกซ์อุปสรรค-โอกาส-จุดอ่อน-จุดแข็ง

ส่วนที่ 7 กลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การเป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืน

ส่วนที่ 8 กลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างคุณค่าตราแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 9 กลยุทธ์การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ (Natural learning)

ส่วนที่ 10 แนวทาง/กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism activity) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ

ส่วนที่ 11 กลยุทธ์การสร้างคุณค่าตราและความคุ้มค่าจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Brand equity and value of ecological destination)

ส่วนที่ 12 การจัดองค์การ (Organization) และการปฏิบัติและการควบคุม (Implementation and control)

ส่วนที่ 13 แผนปฏิบัติการ (Action plan)

